

BENEFICII ȘI OBSTACOLE ÎN REALIZAREA ÎNVĂȚĂRII PE TOT PARCURSUL VIEȚII

*Țap Elena, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

CZU:374.7

Abstract

Lifelong learning is no longer just one aspect of education and training, it must become the guiding principle for active participation throughout the context of learning, and as a next step it is necessary to implement this vision in the Republic of Moldova. Everyone must have equal opportunities to adapt to the demands of socio-economic change and to take an active part in shaping Europe's future.

Key-words: continuous training, skills, opportunities, quality, efficiency, lifelong learning.

Învățarea ca un tip de activitate specific umană, și cercetătorii menționează, activitatea dată trebuie să se desfășoare pe tot parcursul vieții. În societățile trecute învățarea a fost considerată o activitate terminată cu realizarea studiilor formale, după care preocuparea principală devenea munca. Societatea contemporană, mereu în schimbare, este considerată pe drept societatea cunoașterii, iar schimbarea se impune cu o dinamică accelerată, unde învățarea devine o modalitate de adaptare necesară care cere o altă atitudine față de activitatea profesională. Apare necesitatea cunoașterii noutăților din domeniu profesional, aplicării metodelor inovative, utilizării noilor tehnologii, dezvoltării competențelor profesionale – toate având un obiectiv dublu: inserția profesională și incluziunea socială.

Totodată, dacă, traditional, studentul era considerat persoana cu vârsta sub 25 ani, cu fiecare an această vârstă crește – studiile devenind o necesitate pe tot parcursul vieții, ceea ce înlesnește integrarea socială a persoanelor, ajută în lupta cu sărăcia, asigurând stabilitatea societății civile. Rezumând punctele de vedere a diferitor autori, învățarea pe parcursul vieții poate fi considerată caracteristica esențială a societății informaționale. Angajatorii din societatea contemporană vor angaja în câmpul muncii absolvenții studiilor superioare care sunt persoane flexibile, care posedă competențe digitale, deprinderi de gestionare corectă a timpului abilitați de soluționare a problemelor și nu în ultimul rând capacitați de adaptare la schimbările din societate [6].

Odată cu schimbările vertiginose din societate, politicile în domeniul învățării pe tot parcursul vieții prevăd că piața muncii trebuie permanent să solicite îmbunătățirea / înnoirea / actualizarea cunoștințelor, deprinderilor și competențelor profesionale [8].

Potrivit Comisiei Europene, prioritatea centrală a Programului de **învățare pe parcursul vieții** constă în a transforma Uniunea Europeană *în cea mai competitivă economie din lume bazată pe cunoaștere, capabilă de o creștere economică durabilă însoțită de o creștere cantitativă și calitativă a numărului locurilor de muncă și de o mai mare coeziune socială* [2]. Ca, condiție socială de realizare a politicilor educaționale a Uniunii Europene, învățarea pe tot parcursul vieții a devenit unul din obiectivele centrale strategice pe termen lung, direcționate spre abordarea provocărilor comune generale. Oportunitatea învățării pe tot parcursul vieții la nivel economic constă în contribuirea la depășirea fenomenelor actuale, cum ar fi îmbătrânirea societăților, deficitul de calificări pe piața forței de muncă, competiția globală.

Sistemul educațional din Republica Moldova are menirea să asigure învățarea pe tot parcursul vieții, ca fiind prioritate națională. Republica Moldova, prin strategia Educația 2020, promovează extinderea și diversificarea sistemului de instruire a adulților pe parcursul întregii

vieți, din perspectiva formării generale, formării profesionale continue, corespunderea cu nevoile personale ale doritorilor raportate la necesitățile socioeconomice [7].

În același timp, transformările radicale în diferite sfere conjugate cu dezvoltarea tehnologiilor informaționale, promovarea de către mass-media a unor produse care afectează moralitatea cetățenilor, slăbirea controlului social și al puterii de intervenție a instanțelor de socializare a generațiilor în creștere – toate acestea au adus la o stare foarte rea echilibrul social, au cauzat creșterea suprasolicitărilor psihologice.

Din punct de vedere social, învățarea pe tot parcursul vieții reprezintă condiția creșterii *calității și eficienței proceselor de educație și învățare, promovarea echității, coeziunii sociale și cetățeniei active*, iar la nivelul personal (importanță psihosocială și psihologică), are loc *stimularea creativității și inovării, inclusiv a spiritului antreprenorial, consolidarea independenței și a responsabilității persoanei, a stării psihologice de bine* la toate nivelurile sistemului educațional [1].

Cercetătorul O'Brien J. scoate în evidență un șir de foloase a învățării pe tot parcursul vieții la nivel personal cum ar fi:

- dezvoltarea tuturor înclinațiilor naturale;
- menținerea curiozității, a cetei de cunoaștere (hungrymind);
- persoanele devin mai înțelepte;
- dezvoltarea capacității de adaptare a persoanelor la nou;
- participarea la acest tip de învățare conferă sensuri noi vieții;
- stimulează oamenii să se implice, să rămână cetățeni activi;
- ajută să încheiem prietenii noi, relații interpersonale de valoare;
- viața devine mai bogată datorită sentimentului de autoîmplinire [4, pp. 11-21].

Literatura de specialitate specifică că beneficiile nu sunt aceleași pentru fiecare persoană în parte. Cercetătorul Schuller precizează dependența beneficiarilor de relația dintre 3 feluri de capital – capital social, capital uman și capital de identitate [5].

Pentru capitalul uman este caracteristică necesitatea de a învăța din anumite motive. Există o relație puternică între motivele epistemice, nivelul înalt al educației și studiilor și interesul pentru continuarea studiilor. Conform cercetărilor realizate în mai multe țări europene, cum ar fi studiul Cedefop, motivele de participare la studii și traininguri tind să fie mixte, referindu-se atât la activitatea profesională, precum și la dezvoltarea personală. În ansamblu, în UE majoritatea persoanelor demonstrează anume această combinație de motive și doar o mică parte din participanții la studii au indicat un singur motiv dintre aceste două [Ibidem]. A fost identificată, în acest caz, o coincidență cu datele din literatura de specialitate, conform cărora cea mai mare parte dintre adulți sunt motivați doar de unul din aceste două motive – cel care se referă la activitățile profesionale.

Reflectând asupra motivației învățării, suntem obligați să acordăm atenție „antimotivelor” – **barierelor** care pot apare în procesul de învățare pe tot parcursul vieții. Una dintre cele mai populare clasificări ale barierelor îi aparține lui Cross [5]. Cross a evidențiat trei grupuri de bariere:

- Barierele situaționale sau circumstanțe vitale influențează din extern decizia beneficiarului. Acestea nu pot fi controlate de persoană, ele se referă la responsabilitățile de lucru sau familie pe care le are persoana, la timpul, energia și finanțele de care dispun persoanele, distanța până la instituția de învățare, la suportul pe care poate conta beneficiarul.

- Barierele instituționale sau structurale țin de instituțiile care furnizează programe de învățare – cum sunt construite activitățile, în ce măsură răspund nevoilor beneficiarului, în special celui adult, care este orarul de lucru, cât de adecvate sunt metodele de lucru. Dintre acestea fac parte și calitatea informației, accesibilitatea ei, atitudinile personalului instituției față de cei ce învață, procedurile de admitere și înregistrare, serviciile de suport (biblioteci, laboratoare, servicii de consiliere, transport etc.).

- Barierele dispoziționale (psihologice) se bazează pe atitudini personale, atitudinea față de sine că elev, perceperea capacității de a fi elev și a-și onora obligațiile coerente acestui statut. Uneori atitudinile dispoziționale au la bază experiențe negative, neîncrederea în sine, reprezentările elevilor față de atitudinea administrației și a profesorilor, probleme de sănătate, vârstă, predispoziții subiective ale potențialilor beneficiar.

Cercetarea realizată la centrul de formare continuă a dorit să scoată în evidență beneficiile și barierele întâlnite în realizarea învățământului pe tot parcursul vieții menționate mai mult de cadrele didactice. În cercetare au participat 35 de cadre didactice, care au menționat un șir de beneficii:

- posibilitatea extinderii abilităților profesionale, ca răspuns la un mediu în continuă schimbare și la noi evoluții – 9 cadre didactice sau 27.00%;
- ajută la asigurarea unei practici sigure și este în principal acolo pentru a îmbunătăți sau a lărgi cunoștințele și abilitățile/competențele – 10 cadre didactice sau 29%;
- au posibilitate de desfășurare zilnică a practicilor pentru creșterea performanțelor – 8 cadre didactice sau 22.00%;
- observă și vorbește cu angajați mai experimentați, încearcă noi modalități de a face anumite lucruri - 8 cadre didactice sau 22.00% (Figura 1).

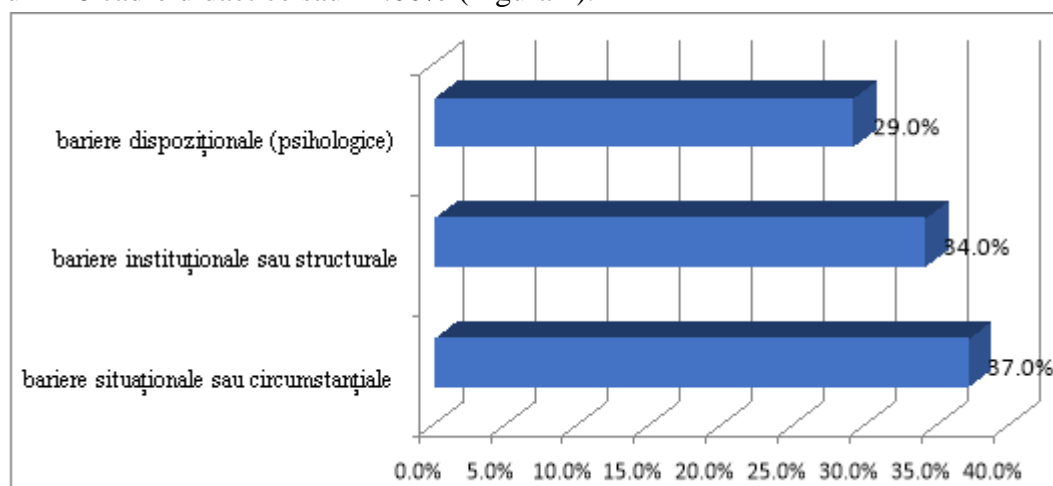

Figura 1. Beneficiile învățării pe tot parcursul vieții, în viziunea cadrelor didactice

Cercetarea a scos în evidență un șir de bariere pentru realizarea cu succes a învățământului pe parcursul vieții. Cadrele didactice au considerat că, pentru desfășurarea învățământului pe tot parcursul vieții, pot apărea trei tipuri de obstacole sau bariere:

- obstacole situaționale sau circumstanțe vitale –influențează din extern decizia beneficiarului – 13 cadre didactice sau 37%;
- obstacole instituționale sau structurale țin de instituțiile care furnizează programe de învățare – 12 cadre didactice sau 34%;

- obstacole dispoziționale (psihologice) se bazează pe atitudini personale, atitudinea față de sine că elev, perceperea capacității de a fi elev și a-și onora obligațiile coerente acestui statut – 10 cadre didactice sau 29% (Figura 2).

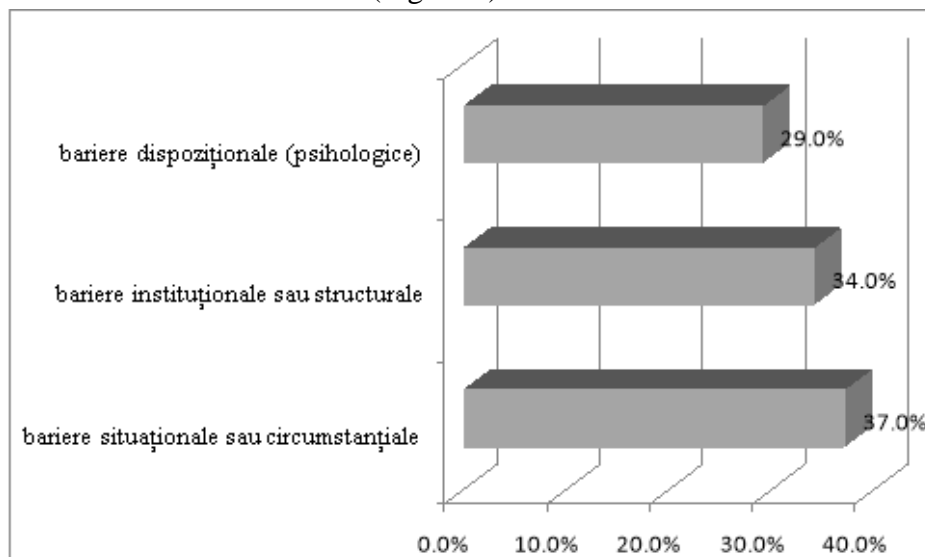

Figura 2. Obstacole în dezvoltarea învățământului pe tot parcursul vieții

Concluzii: Continuând eforturile anterioare de susținere a modernizării continue a educației și formării profesionale, învățarea pe tot parcursul vieții are un rol extrem de important, din punct de vedere social, cultural, economic și civic. Prin activitățile sale, se facilitează procesul de compatibilizare continuă a sistemelor de învățământ europene. În acest sens, sunt importante oportunitățile oferite instituțiilor și principalilor actori ai sistemului de educație și formare (elevi, studenți, cadre didactice, personal auxiliar), de a cunoaște alte sisteme de educație și formare sau funcționarea altor instituții de învățământ, de a identifica și transfera bune practici, de a valoriza și disemina experiența dobândită. Componentele Programului de învățare pe tot parcursul vieții au o contribuție și, implicit, un impact direct sau indirect în susținerea reformei educației.

BIBLIOGRAFIE

1. Commission of the European Communities. (2001, November 21). Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. Retrieved from EURLex: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>.
2. Educația pe tot parcursul vieții. În: <https://epale.ec.europa.eu/en/node/36102>, vizitat: 03.05.2020.
3. OLIVEIRA, PIRES A. L. De Higher education and adult motivation towards lifelong learning An empirical analysis of university post-graduates. In: *European journal of vocational training*, nr. 46.
4. O'BRIEN, J. Beating the odds. People with severe and profound disabilities as a resource in the development of supported employment. Supported employment: naturally the right choice. *7th EUSE Conference*. 15-17 June 2005. Barcelona, 2005, pp. 11-21.
5. SCHULLER, T. et al. (2004). The Benefits of Learning: The Impact of Education on Health, Family Life and Social Capital. LONDON SCHULLER, T.; WATSON, D.: *Learning*, 2009.
6. SIMONS-MORTON B., CRUMP A., HAYNIE D., SAYLOR K. (2009). Student-school bonding and adolescent problem behavior. În: <https://academic.oup.com/her>, vizitat: 05.05.2020.
7. Strategia sectorială de dezvoltare pentru anii 2014-2020. Educația 2020, 2014. În: https://mecc.gov.md/sites/default/files/1_strategia_educatia-2020_3.pdf, vizitat: 02.05.2020.
8. Tendințe internaționale de învățare pe tot parcursul Vieții. În: <http://carte.psihologie.md/tendintel%20B5-internationale-in-domeniul-invatarii-pe-tot-parcursul-vietii/>, vizitat: 03.05.2020.